

сутність процесів, які протікають у складних, так званих нелінійних системах (літературних, історичних, педагогічних тощо). Зокрема, вона пояснює нелінійність, динамізм і розвиток цих систем, а також пов'язані з ними процеси (координації, біфуркації тощо).

Синергетичний підхід до пояснення педагогічних явищ дає змогу з'ясувати роль МПЗ як чинника узгодженої спільної діяльності суб'єктів навчально-виховного процесу (вчителя, учнів та ін.) в одному напрямку, а саме: в аспекті розвитку світогляду та здібностей учнів на основі формування сутнісних фундаментальних знань, цілісного уявлення про наукову картину світу, забезпечення високого рівня професійних знань, умінь і навичок.

Аналіз стану досліджуваної проблеми здійснення МПЗ у старшій школі в умовах профільного навчання виявив, що у більшості психолого-педагогічних праць з'ясовується узгодженість суміжних предметів, зміст окремих занять, використання однакових методик. Відсутність МПЗ в умовах фундаменталізації змісту суспільно-гуманітарних предметів зумовила актуальну потребу детального вивчення особливостей їх реалізації у старшій школі. З цією метою у дослідженні буде окреслено значущість МПЗ, розкрито специфіку їх здійснення у навчально-виховному процесі.

СПОСОБИ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ В УМОВАХ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ

Г. О. Діденко

Осмилення продуктивних тенденцій вітчизняного й зарубіжного шляхів профілізації старшої школи свідчить про необхідність широкого врахування як суспільного контексту функціонування школи, так й індивідуальних потреб і здібностей учнів.

Зважаючи на актуальність проблеми і наш досвід (реалізація процесу учіння за умов особистої діяльності дитини на уроці), працюючи за персоніфікованою програмою, опановуючи стилі індивідуальної навчально-пізнавальної діяльності, потім – групової, а в кінці – колективної, розвиваємо у школярів свідомий вибір професії. Для проведення суттєвих змін у змісті шкільної профільної освіти слід здійснити таке.

1. Переорієнтацію змістових пріоритетів з суто академічної інформації, що окреслюється засвоєною учнем готовою сумою знань, набутих умінь і навичок, на операційно-процесуальну складову спеціально організованого навчально-виховного процесу. Згідно з нашою моделлю змісту навчання, зміст формується і розгортається в просторі і часі – спочатку навколо тих

чи інших наукових понять, які обслуговують конкретну наукову теорію, погляд чи умовивід. У полі педагогічної уваги, згідно з нашою системою добору змісту навчання, на кожному конкретному уроці з будь-якого академічного предмета, знаходяться той характер і ті способи розумових дій, які мають місце в процесі переробки певної інформації.

Серед таких розумових операцій виокремлюємо пізнання, пам'ять, дивергентне і конвергентне продуктивне мислення, оцінку й рефлексію.

2. У *змісті освіти* кожного учня ми виокремлюємо *три його компоненти*, а саме, ті, що зумовлюють досягнення: загального рівня культури та академічних знань, умінь і навичок відповідно до тих умов, які забезпечують випускнику школи можливість здобувати професійну освіту (професійно-технічні заклади, технікуми, ВНЗ); допрофесійної підготовки випускника, що допомагає йому безпомилково обрати напрями подальшої професійної освіти; початкової професійної підготовки випускника, за якої відбувається неухильний розвиток найбільш значущої його обдарованості.

3. *Зміст освіти доводиться до свідомості* учня шляхом засвоєння ним усе нових і нових способів, прийомів науково-пізнавальної діяльності, а не за рахунок славнозвісного штудіювання підручників.

4. *Процес засвоєння знань індивідуалізується* за змістом, часом на засвоєння, рівнем проникнення в складність предмета, технологією навчання.

Навчальна діяльність гнучко переходить від фронтальних до індивідуальних і персональних її форм. В основу класифікації авторської моделі школи покладено показники, які характеризують її освітні функції.

З огляду на це, нашій моделі притаманні чотири функціональні ознаки, що віддзеркалюють структуру навчально-виховного закладу, де особистість отримує невичерпні можливості для розвитку і реалізації будь-яких: а) академічних здібностей і потреб інтелектуальної діяльності; б) художніх здібностей і культурно-мистецьких запитів; в) фізкультурно-спортивних здібностей і відповідних уподобань; г) виробничо-трудових здібностей і професійної орієнтації.

Усі ці функції школи здійснюються відповідними освітніми інституціями, що входять до складу єдиного навчально-виховного комплексу (Авторська М. П. Гузика експериментальна спеціалізована загальноосвітня школа-комплекс I–III ступенів): виявлення природних особливостей, творчих здібностей дітей та створення умов для їх реалізації і неухильного розвитку; забезпечення необхідних умов для розвитку емоційної сфери учня; освітній вектор передусім спрямовується на засвоєння чинних моральних зразків людського життя. Крім цього, освіта спрямовується на усвідомлення учнями змісту і способів організації суспільства та його діяльності. Головним принципом організації навчально-виховного процесу є відповідність мети, змісту, технології навчання, розвитку й виховання провідній діяльності учня.